

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSSARBETE RF

TOIMINTAKERTOMUS 2020

YLEISTÄ.....	2
1. EDUNVALVONTA JA VAIKUTTAMISTYÖ.....	3
2. STRATEGISET KUMPPANUUDET	6
3. HANKKEET JA TILAISUUDET	7
4. JULKAISUT, TIEDOTUS JA VIESTINTÄ.....	10
5. HALLINTO.....	10
6. JÄSENET JA HENKILÖSTÖ.....	11
7. TALOUS.....	11
LIITTEET.....	12

YLEISTÄ

Vuosi 2020 jäänee historian kirjoihin K-vuotena jolloin tapahtui kummia: korona, kahtiajakoisuus, sekä planeetan kriisikestävyys vaikuttivat kansalaisten arkeen, talouteen sekä jaksamiseen.

Korona-pandemia oli kaikkien huulilla maaliskuusta alkaen, ja kuun puolivälissä pääministeri Sanna Marinin hallitus asetti Suomen poikkeuksellisen valmiuslain tilaan. Työntekijät siirtyivät etätyöskentelyyn niillä aloilla jossa tämä oli mahdollista, ja koulut sekä oppilaitokset siirrettiin etäopetukseen kolmeksi kuukaudeksi (18.3-18.6.2020).

Kahtiajakoisuus näkyi yhteiskunnallisena polarisaatiokehityksenä, jonka ennusmerkit näkyivät jo Francis Fukuyaman teoksessa *Identiteetti – arvostuksen vaatimus ja kaunan politiikka* (Docendo 2020, alkup. 2018) jossa kirjoittaja enteilee identiteettipolitiikan vahvistumista ympäri maailmaa, paraatiesimerkkinä USA:n presidentinvaalit syksyllä 2020. Kahtiajakoisuuden Janus-kasvot näkyivät ja vaikuttivat myös Suomessa - mielipideilmastossa, mediamaastossa, luottamuksessa tutkittuun tietoon ja kaiken kaikkiaan ihmisten välisiin suhteisiin.

Korona ja kahtiajakoisuus aiheutti valtavia paineita planeettamme kantokyvyn ja kriisikestävyiden suhteen – koronan kerrannaisvaikutukset taloudelliseen kehitykseen vaativat massiivista elvytyspolitiikkaa rikkaissa maissa, kun taas monissa kehitysmaissa viheliäät ongelmat vain pahenivat. Kaikkien maapallon asukkaiden muutoskyvykyys, kriisikestävyys - resilienssi – joutui kovalle koetukselle ja piina tuntui jatkuvan vaikka Covid19-rokotteita saatiin kehitettyä loppuvuodesta.

Suomessa K-vuosi 2020 tarkoitti ylläolevan ohella pienemmässä mittakaavassa suuria koulutuspoliittisia linjauksia ja uudistuksia yli hallituskausien. Jatkuvan oppimisen uudistuksen linjaukset saatiin maaliin juuri ennen vuodenvaihdetta (17.12.2020), ja koulutuspoliittista selontekoa kirjoitettiin koronatilanteen edelleen ollessa päällä. Oppivelvollisuuden pidentäminen uuden lain muodossa sekä kotoutumispoliittisen selonteon valmistelu olivat myös vapaan sivistystyön vaikuttamistyön agendalla vuoden aikana.

Korona teki vahvan intervention vapaan sivistystyön toimintaan ja taloudellisiin edellytyksiin, kun kurseja ja varauksia jouduttiin perumaan oppilaitoksissa lyhyellä varoitusajalla valmiuslain aikana ja sen jälkeen. Vapaalle sivistystyölle kohdennettiin tällöin lisäbudjettien kautta ylimääräisiä valtionavustuksia kahdessa erässä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttötalouteen poikkeusoloista aiheutuvien vähentyneiden opiskelijamaksujen sekä maksullisen palvelutoiminnan tuottojen vähenemän korvaamiseksi.

1. EDUNVALVONTA- JA VAIKUTTAMISTYÖ

VST keskittyi vuoden 2020 aikana edunvalvonta- ja vaikuttamistyössään seuraaviin asioihin: Jatkuvan oppimisen uudistus ja kuntakokeilut, koronasta johtuva valmiuslain ja korona-avustusten valmistelu, koulutuspoliittinen ja kotoutumisen edistämisen selonteko, oppivelvollisuuden pidentäminen, sekä *sivistysulostulon* toteuttaminen sekä tutkimuksessa että yleisessä sivistyskeskustelussa.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus

Kun korona-pandemia iski kaikkien tietoisuuteen maaliskuussa 2020, todettiin melko pian että pandemia tulee vauhdittamaan systeemistä muutosta ja siten myös jatkuvan oppimisen uudistuksen tärkeyttä esimerkiksi etätöiden ja etäopetuksen kokemusten perusteella. Digitaaliset alustat tekivät työn ja opiskelun mahdolliseksi ajasta ja paikasta riippumatta, ja yhtäkkiä merkittävä osa väestöstä istui Teams-, Zoom- ja vastavanlaisissa kokouksissa. Digitaalisessa siirtymässä todettiin toki myös olevan varjopuolensa, liittyen osallisuuteen ja jaksamiseen.

Parlamentaarisen ryhmän ja seurantar ryhmän työskentely eteni vaiheittain ja vuorovaikutteisesti vuoden aikana seuraavasti:

Seurantar ryhmässä käsiteltiin monipuolisesti ylläolevia teemoja, ja vapaa sivistystyö oli näkyvästi esillä mm. aliedustettujen ryhmien saavutettavuuden keskusteluissa, mutta myös osaamisen kehittämisen kohdalla, mm. validoinnin ja osaamisperusteisten kuvauksien rakentelussa. Vapaan sivistystyön kentällä ruvettiin myös valmistautumaan jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen perustamisen jälkeiseen aikaan, jolloin uutta ja kohdennettua koulutustarjontaa sekä hankintamenettelyllä hankittua koulutuspalvelua koordinoidaan valtakunnallisesti ja alueellisesti jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmässä.

Kesäkuussa 2020 VST teki oman Sivistyspoliittisen aloitteen, jonka tavoitteena oli jatkuvan oppimisen linjauksiin vaikuttaminen proaktiivisella otteella. Aloitteessa linjataan mm.: *Työn ja osaamisen liitto ei toteudu ilman selkeätä, tulevaisuusorientoitunutta sivistysnäkömää, jossa ihmisen työ ja osaaminen määrääntyvät kokonaisvaltaisesti ja joustavasti, ihmisen kaikkia kyvykkyyksiä ja kokemuksia hyödyntäen. Tulevaisuuden sivistys luo alustan kaiken uuden oppimiselle, ja antaa ihmiselle tarvittavat generiset osaamistaidot työn, elämän ja osaamisen liittoon.*

VST linjasi myös: *”Vapaan sivistystyön roolia alueellisissa jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmissä voidaan kehittää siten, että ne voivat rakentaa yhteisiä koulutustarjottimia sekä luoda uudenlaisia ohjauksen ja hakevan toiminnan palveluita.”* Kun jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset tulivat julki 17.12.2020 *Osaaminen turvaa tulevaisuuden* (VN 2020:38) - raportissa, voitiin todeta että linjauksissa oli monta kohtaa joihin vapaan sivistystyön toimijat voivat tarttua kun uudistuksen toimeenpano toteutetaan aikavälillä 1.1.2021 – 31.3.2023.

Jatkuvan oppimisen uudistuksen kehittämistyöhön liittyi myös Osaamisen aika-koordinatioverkosto jota Sitra hallinnoi ja fasilitoi. Vuoden aikana koordinaatioryhmä järjesti toukokuussa jatkuvan oppimisen tietopohjaan liittyvät tilaisuudet *Tutkittua tietoa työelämästä* sekä *Osaaminen tuottavuuden lähteenä*. Sitra julkaisi kesäkuussa kaksi tärkeää raporttia: *Miten osaaminen näkyväksi?* ja *Mille väestölle?* – raportit joissa molemmissa hyödyllistä ennakoitietoa jatkuvan oppimisen aihepiiristä.

Valmiuslain rajoitukset sekä korona-avustukset

Suomen hallituksen alullepanema, ja korona-pandemista johtuva poikkeuksellinen valmiuslaki valmisteltiin nopeassa tahdissa maaliskuusta alkaen, ja rajoituksissa siirrettiin lähiopetus etäopetukseen 18.3-18.6.2020. Tähän työhön liittyi vapaan sivistystyön kentän suuntaan erilaisten kyselyjen teko, hallinnollista valmistelua nopeassa tahdissa, sekä laajaa keskustelua koronan vaikutuksista oppilaitosten toimintaan. Varsin pian selvisi että koronavaikutukset vaihtelivat voimakkaasti eri oppilaitosmuotojen kohdalla, mutta myös oppilaitosten välillä, esimerkiksi miten joustavasti oppilaitos pääsi toteuttamaan verkkokoulutuksia maaliskuusta eteenpäin.

OKM valmisteli, ja OPH toteutti valtion kahdessa lisäbudjetissa myönnettyä, yhteensä 21,5 miljoonan euron edestä jaossa oleva *ylimääräinen avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttötalouteen poikkeusoloista aiheutuvien vähentyneiden opiskelijamaksujen sekä maksullisen palvelutoiminnan tuottojen korvaamiseksi*. Nämä avustukset kohdistuivat kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen sekä opintokeskuksien koronatoimista johtuvien tulojen menetyksiin. Kompensaatio valtiolta oli enemmän kuin riittävä, sillä kahden avustuskierroksen jälkeen jäi käyttämättä yli 5 miljoonaa euroa. Lisäksi liikunnan koulutuskeskukset saivat erillisestä avustuspotista 4 miljoonaa euroa koronasta aiheutuvien menetysten korvaamiseen.

Koulutuspoliittinen selonteko

PM Sanna Marinin hallitus päätti antaa eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon, jolla ”...valmistellaan pitkäjänteisiä linjauksia ja toimenpiteitä koulutuksen ja tutkimuksen suuntaamiseksi yhteiskunnan ja hyvinvoinnin tarpeiden mukaisesti.” Selonteon valmistelutyön tueksi järjestettiin seminaari ja tutkijatapaaminen helmikuussa, sekä seurantaryhmän kokous toukokuussa – ja syksyllä kävi ilmi että aikataulua ja julkistamista siirretään eteenpäin 2/2021.

VST järjesti OKM:n kanssa yhteisen työpajan syyskuussa, jossa käytiin läpi vapaan sivistystyön tulevaisuuteen ulottuvat yleiset teemat. Työpajan jälkeen VST:n hallitus päätti toimittaa ministeriöön jämäkkää tekstiä joka toimisi syötteenä selonteon valmistelun loppuvaiheessa. Näkökulmia avattiin mm. seuraavasti:

Vapaa sivistystyö verkostoituu jatkuvan oppimisen ja kestävän tulevaisuuden tiekartalla, osallistamalla ali-edustetut ryhmät, sekä luomalla koulutusjärjestelmän eri nivelvaiheissa matalan kynnyksen palveluja ja polkuja kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan eheyden turvaamiseksi. Tähän tarvitaan täsmätoimenpiteitä, jotka sujuvasti tunnistavat ja tunnustavat vapaan sivistystyön ja kansalaisjärjestöjen kautta konseptoituja kansalaistaitoja ja yleissivistävää osaamista, joka ei rajoitu vain yhteen tutkintoon tai ammattiin.

Vapaan sivistystyön rooli näkyy vahvana koko kansakunnan eheyden ja osaamistason vaalijana, jolla on relevanssia myös eurooppalaiseen ja globaaliin koulutuspolitiikkaan jossa Suomi on edelläkävijä. Elinikäisen oppimisen alustana vapaa sivistystyö kohdistuu kaikkiin kansalaisiin. Vapaan sivistystyön merkitys aktiivisen globaalin kansalaisuuden ja kansalaisten hyvinvoinnin edistäjänä tunnustetaan perustuen tutkittuun tietoon.

Lisäksi VST viittasi Agenda 2030 – kestävyystavoitteisiin, sekä koulutuksen saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen tilanteessa, jossa demografinen ja taloudellinen kehitys on eriytynyt ja keskittynyt kasvu-keskuksiin. Selonteossa aikaperspektiivi oli vieläkin pitempi, ulottuen vuoteen 2040 asti.

VST ry:n hallituksessa keskusteltiin paljon sivistyksen momentumista yhteiskunnallisessa keskustelussa. VST oli aktiivisesti mukana Sitran Sivistys+ -hankkeen tilaisuuksissa, ja pyrki virittämään sivistystyöstä käytävää keskustelua muutoinkin yhteistyössä strategisten kumppaneiden kanssa.

VST:n puheenjohtaja Björn Wallén oli mukana Opintokeskus Siviksen julkaisussa *Kestävän elämän muutosvoimaa järjestötoiminnasta* (toim. Kristiina Hannukainen). Sivistystyön Vapaus ja Vastuu-yhteistyöohjelma korosti myös vapaan sivistystyön tutkimuksen ja toimintakentän yhteistä sivistysulostuloa, jossa nostetaan vapaan sivistystyön yhteiskunnallista merkitystä, sekä siilojen purkamista tutkimuksen, viestinnän ja vaikuttamistyön keinoin.

VST ry: Lausunnot v. 2020

Korona-vuosi aiheutti lukuisten lausuntojen antamista hallituksen ehdottamista lakimuutoksista sekä muista ajankohtaisista asioista:

VST ry:n lausunto Hallituksen esitys HE 245/2020 vp eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (11.1.2020)

VST ry:n lausunto HE 15/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain §15 muuttamisesta. (11.2.2020)

VST ry:n lausunto M4/2020vp Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista. (18.3.2020)

VST ry:n lausunto M 17/2020 vp Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista. (8.4.2020)

Bildningsalliansen & VST-FBA M17/2020vp Beredskapslagens inverkan på verksamheten inom den fria bildningen. (8.4.2020)

VST ry:n lausunto VNS 1/2020 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024 (29.4.2020)

VST ry:n lausunto VN/1985/2020-OKM-1 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. (15.6.2020)

VST ry:n lausunto HE 87/2020 vp ja HE 114/2020 vp Eduskunnan lausuntopyyntö työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. (21.9.2020)

VST ry:n lausunto HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021. (28.10.2020)

VST ry:n lausunto HE 173/2020 vp Hallituksen esitys oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. (11.11.2020)

2. STRATEGISET KUMPPANUUDET

Kansalliset kumppanuudet

Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa toteutettiin tiivistä kumppanuutta eri työryhmissä sekä Vapaan sivistystyön yhteistyöryhmässä (YTR):

OKM:n sekä muut työryhmät

- TEM ja OKM *Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmä 2020-2023*, edustaja Henrika Nordin, Bildningsalliansen.
- OPH:n Osaamisen ennakointifoorumi 2017-2020, VST:n edustajana Sannasirkku Autio, Vaasa-opisto.
- VNK *Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2020–2024*, edustaja Tytti Pantsar, Suomen Kansanopistoyhdistys.
- OKM *Jatkuvan oppimisen seurantaryhmä 1.9.2019-31.12.2020*, jäsen pj Björn Wallén VST, varajäsen vpj Jaana Nuottanen KoL.
- OKM-TEM *Kumppanuustyöryhmä EU-ohjelmakausi 2021-2027*, jäsen Lauri Tuomi, KVS.
- OKM Opettajankoulutusfoorumi 2019-2022, jäsen Henrika Nordin Bildningsalliansen, varajäsen Lauri Tuomi, KVS.
- OPH *Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta 2020-2024*, jäsen Juha Mäkiranta, Vanajaveden Opisto, varajäsen Satu Radcliffe, Seutuopisto.

Vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä YTR:n kanssa VST järjesti toimintavuonna kaksi etäkokousta: kevään YTR-kokouksessa 31.3.2020 käsiteltiin oppivelvollisuuden laajentamista, koulutuspoliittisen selonteon valmistelua sekä jatkuvan oppimisen parlamentaarista uudistusta. Syksyn YTR-kokous pidettiin 28.10.2020, jolloin agendalla oli kevään teemojen päivitykset, KOSKI-tietovarantoon siirtyminen sekä ylimääräiset korona-avustukset. Vapaan sivistystyön edustajat pohtivat kysymyksiä yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Suomen Kuntaliiton edustajien kanssa. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimi Björn Wallén ja sihteerinä Satu Sälpäkivi (31.3). Yhteistyöryhmä on vapaalle sivistystyölle tärkeä elin, koska sen kautta on mahdollista käydä laajalla ryhmällä säännöllistä vuoropuhelua opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen ja Suomen Kuntaliiton edustajien kanssa vapaata sivistystyötä ja aikuiskoulutusta koskevista yhteisistä asioista.

Opetushallituksen kanssa oltiin yhteydessä edunvalvonta-asioissa sekä täydennyskoulutushankkeessa *Vapaa sivistystyö muutoksen tekijänä – Fri bildning som förändringsagent*. OPH:n koulutustilaisuuksissa kävi myös vst-järjestöjen ja kentän toimijoita. Tämän koulutuksen seminaarit lykättiin syksyille 2020 koronatilanteen takia. Keväällä VST sai myönteisen rahoituspäätöksen OPH:lta koulutushankkeeseen *Syväsisivistys ja planetaarinen pedagogiikka oppimisympäristössä*, ja tätä hanketta suunniteltiin syksyllä mutta sen toteutus siirtyi kevätlukukaudelle 2021.

Sitran kanssa yhteistyötä tehtiin Osaamisen aika-hankkeessa jossa VST:n vpj Jaana Nuottanen toimi vuoden aikana koordinaatioryhmässä, ja pj Björn Wallén saman hankkeen seurantaryhmässä. Sitran oma Sivistys+ -hanke käynnistyi keväällä 2020, ja VST oli aktiivisesti yhteydessä Sivistys+ -porukan kanssa SVV-yhteistyöohjelman teemojen ympärillä, sekä yleisemmin sivistyskeskustelussa.

Kansainväliset kumppanuudet

Folkbildning Norden-verkoston kanssa toteutettiin syyskuussa etäkokous pohjoismaisille ja baltialaisille kollegoille. Kokous pidettiin päivää ennen NVL:n verkostoseminaaria, jossa puitiin kysymystä miten Pohjolasta voisi tulla maailman ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävin alue Pohjoismaisen Neuvoston vision ja Agenda 2030-ohjelman kestävyystavoitteiden kautta vuoteen 2030.

EAEA:n teemavuosi oli *Outreach and access* ja vuoden aikana järjestö pyrki tuomaan esille non-formaalin aikuiskoulutuksen merkitystä koko aikuisväestön osaamisen ja aktiivisen kansalaisuuden kehittämisessä. Pandemian aikana järjestö on pyrkinyt vaikuttamaan Euroopan komissioon eurooppalaisen aikuiskoulutusstrategian uudistamiseen *European Agenda for the Adult Education* joka käynnistyy keväällä 2021.

VST osallistui EAEA:n hallitustyöskentelyyn vuoden aikana oman edustajan Lauri Tuomi kautta, ja kokosimme yhdessä EAEA:lle Suomen maaraorttia vuonna 2020. EAEA:n General Assembly pidettiin etänä 28.5/3.6 strategiakeskustelun muodossa, johon osallistui VST:n puolesta pj Björn Wallén sekä EAEA-hallituksen jäsen Lauri Tuomi.

VST ry liittyi keväällä 2020 jäseneksi **European Bildung Network**:iin, joka on laaja verkosto toimijoita ja tutkijoita joilla on yhteinen intressi nostaa Bildung-ajattelua osaksi tämän aikakauden ja tukevaisuuden haasteita. EBD-verkoston pääkalllopaikkana on Kööpenhamina, jossa Lene Rachel Andersen ja hänen kollegansa koordinoivat toimintaa. Pj Björn Wallén osallistui European Bildung Day-etäteemapäivään 9.5.2020, ja piti alustuksen teemasta *Deep Bildung in the Age of Transformation*.

ICAE:n hallitus vaihtui radikaalisti vuoden aikana, ja VST:n hallitus päätti tukea taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevaa ICAE-järjestöä ylimääräisellä tuella. Uuteen hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi Uwe Gartenschläger, ja pohjoismaista valittiin ruotsalainen Cecilia Palm sekä tanskalainen Per Paludan Hansen hallituksen jäseniksi. Lauri Tuomi oli kutsuttuna EAEA:n edutajana ICAE:n kirjoittajaryhmään Unescolle suunnattuun aikuiskoulutuksen tulevaisuutta kuvaavaan, elinikäisen oppimisen vaikuttamisasiakirjaan *Futures of Adult Education and Learning*.

3. HANKKEET JA TILAISUUDET

Vapaa sivistystyö muutoksen tekijänä – Fri bildning som förändringsagent

Hanke alkoi 1.5.2019 ja alkuperäistä aikataulua jouduttiin koronan takia lykkäämään eteenpäin siten, että kevään 2020 kaksi seminaaria siirrettiin syksylle. Keväällä sovittiin myös Bildningsalliansenin kanssa että osa hankkeen viestinnästä ja hallinnosta siirtyi Marie Granbackalle, kun VST:n toimistosihtheeri Satu Sälpäkivi jätti tehtävänsä.

Mukana olevien oppilaitosten ja järjestöjen kestäväen kehityksen indikaattorityö jatkui vuoden aikana, ja 11 pilottia (joista kaksi järjestöä) saatiin toteutettua - indikaattorit arvioitiin sopiviksi vapaan sivistystyön kestäväen kehityksen toiminnan arviointiin. Hankkeessa kokeiltiin myös eDelphi-pohjalla kehitettyä ekososiaalisen sivistyksen kompetenssimalli: koherenssin tunteen mittari sekä ekososiaalisen sivistymisen polku.

Mukana olevat oppilaitokset toteuttivat myös omia opintopilottejaan paikallisesti. Syksyllä pidettiin kaksi webinaaria, joissa opintopilotteja kehitettiin ryhmissä kouluttajien avulla, ja esitettiin päätösseminaarissa:

Ensimmäisen webinaarin 1.10.2020 teemana oli Ekososiaalinen sivistys ja uudistava oppiminen, jossa opintopilotteiden ohella käsiteltiin teemaa *Älykäs intuitio organisaatiossa* Asta Raamin inspiroivalla luennolla.

Päätösseminaari pidettiin 23.11.2020 jolloin ohjelmassa oli Maria Joutsenvirran luento *Transformatiivinen oppiminen dialogissa* joka liittyi läheisesti hankkeen yleisteemaan. Lisäksi esiteltiin hyviä esimerkkejä oppilaitosten kokeiluista, ja järjestettiin verkkopaneeli teemalla *Mikä on sivistyksen ekososiaalinen muutosvoima koronakriisin keskellä?* Lopuksi oli esitys VST:n seuraavasta koulutushankkeesta *Syväsivistys ja planetaarinen pedagogiikka oppimisympäristössä*, rahoittajan eli OPH:n terveiset Leena Nissilän saatesanoilla, sekä Osallistumismerkkien esittely kaikille osallistujille.

OKKA-säätiö/Erkka Laininen toimi hankkeen sisällöntuottajana ja kouluttajana, ja Bildningsalliansen/Henrika Nordin ja Marie Granbacka vastasivat hankkeen ruotsinkielisestä toteuttamisesta. Suunnitteluryhmän muut kouluttajat olivat Tove Holm/Turun kaupunki, Jukka Tikkanen/Otavan opisto ja Tytti Pantsar/Suomen kansanopistoyhdistys. Lisäksi suunnitteluryhmään kuului Jaana Nuottanen/Kansalaisopistojen liitto, Marita Salo/OK Sivis sekä Björn Wallén/VST joka vastasi hankkeen hallinnosta ja koordinoinnista.

Digitalisaation hyödyntäminen vapaassa sivistystyössä

Digitalisaation hyödyntäminen vapaassa sivistystyössä alkuperäinen toteutusaika oli 1.5.2018 – 31.12.2020. Covid-19 vaikutti hankkeen toimintaan siten, että tapahtumia ja koulutuksia ei pystytty järjestämään suunnitelmien mukaan. Niinpä hankkeelle haettiin ja saatiin jatkoaikaa 30.6.2021 saakka. Hankkeen tavoitteena on vapaan sivistystyön toimintamallien uudistaminen digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen, vapaan sivistystyön digipedagogiikan kehittäminen yhteistyössä oppilaitosten kesken sekä vapaan sivistystyön opetussisältöjen uudistaminen vastaamaan digitalisoituvan yhteiskunnan tarpeita.

Hankkeen keskeiset toimenpiteet olivat vuonna 2020:

Hankkeen 12 pilotista kolme jatkui vielä kertomusvuonna. Niin käynnissä olevien kuin päättyneiden pilottien kokemuksista ja tuloksista viestittiin vuoden aikana laajasti ja monikanavaisesti.

Vapaan sivistystyön kentän digitutor-verkoston toimintaa jatkettiin kertomusvuonna. Verkostossa on yli 100 digitutoria, joille järjestettiin kertomusvuoden aikana 6 verkkotapaamista. Lisäksi kertomusvuonna järjestettiin niin digitutoreille kuin muille vapaan sivistystyön toimijoille suunnattuja verkkokoulutuksia 16 kappaletta. Kaikkien tapahtumien tallenteen on julkaistu hankkeen Youtube-soittolistalla.

Kertomusvuoden marraskuussa järjestettiin myös hankkeen päätöseminaari keskuskirjasto Oodissa, VST ry:n vuosikokouksen yhteyteen. Tapahtuma järjestettiin hybridinä Covid-19-tilanne huomioiden. Päätöseminaariin osallistui yli 40 henkilöä, suurin osa etänä.

Hankkeen puitteissa oltiin esillä myös KoL:in rehtoripäivillä touko- ja syyskuussa.

Hankkeen osana toteutetaan gradututkimus, jossa tarkastellaan vapaan sivistystyön henkilöstön käsityksiä ja kokemuksia digitalisaatiosta ja siihen liittyvästä osaamisen kehittämisestä. Kertomusvuonna tehtiin tutkimuksen osana verkkokysely tutkimusdatan keräämiseksi. Kyselyyn vastasi lähes 120 vapaan sivistystyön toimijaa.

Hankkeen tapahtumat ja osallistujamäärät vuonna 2020 on listattu **liitteessä 1**.

Kertomusvuonna päivitettiin hankkeen verkkosivuja, kasvatettiin tiedostuslistaa, lähetettiin 14 uutiskirjettä ja tiedotettiin hankkeen etenemisestä verkkosivujen lisäksi sosiaalisen median kanavissa (Twitter, Facebook, LinkedIn) sekä keskusjärjestöjen kautta. Hanke oli esillä myös TIEKEN Tiedosta-lehdessä.

Hankkeen ohjausryhmällä on ollut keskeinen rooli hankkeen viestimisessä omille kohderyhmilleen. Ohjausryhmän viestinnässä käytettiin sähköpostin lisäksi Googlea, Yammeria sekä verkkokokoustyökaluna Adobe Connectia, elokuusta alkaen Zoomia ja Teamsia.

Hankkeen toteuttaja yhdessä VST:n kanssa: Merja Sjöblom, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry, Verkkosivut: <https://peda.net/yhdistykset/vst/hankkeet/VS-digi> #VSdigi

Hankkeen ohjausryhmässä toimi v. 2020: Soili Meklin, Snellman-kesäyliopisto (puheenjohtaja), Björn Wallén Vapaa Sivistystyö ry, Viljami Wiirilinna, Kansalaisopistojen liitto KoL, Tytti Pantsar, Suomen Kansanopistoyhdistys, Irina Keinänen, Kisakallion Urheiluyhdistys, Johanni Larjanko, Bildningsalliansen r.f. sekä Jouko Muuri, Työväen Sivistysliitto TSL ry.

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) - yhteistyöohjelma

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu eli SVV on vuonna 2011 käynnistetty vapaan sivistystyön yhteistyöohjelma. Sen tavoitteena on alan tutkimuksen ja yliopistoyhteistyön sekä toimijoiden vuorovaikutuksen vahvistaminen. Ohjelmasta vastaavat Vapaa Sivistystyö ry (VST), Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot sekä Åbo Akademi. Ohjelman keskeisiksi toimintamuodoiksi ovat vakiintuneet opinnäyteyhteistyö yliopistojen ja alan toimijoiden välillä, julkaisuhankkeet sekä erilaiset alueelliset ja valtakunnalliset keskustelutilaisuudet, seminaarit, opintopiirit ja yleisöluentosarjat.

SVV-koordinaattori vaihtui maaliskuussa 2020, kun Jenni Pätäri jäi äitiyslomalle. Satu Heimo työskenteli aluksi (maaliskuu-heinäkuu) ainoastaan yhtenä päivänä viikossa ja elokuusta 2020 lähtien hänen työaikansa oli 60 prosenttia toimistotyöajasta. Vuonna 2020 maailmanlaajuinen Covid19-pandemia vaikutti myös SVV-ohjelman toimintaan ja mm. Vapaan Sivistystyön päivien tutkimustyöpaja ja seminaari *Towards planetary responsibility in adult education* jouduttiin perumaan.

Vuoden 2020 pääaktiviteetteja olivat Aikuskasvatus-tiedelehden kanssa toteutettavan teemanumeron *Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa* -kirjoittajakutsun markkinointi ja teksteihin liittyvä koordinointi, yhteistyötapaamiset seitsemän vapaan sivistystyön toiminnanjohtajan kanssa sekä viestintä ajankohtaisista vapaan sivistystyön tutkimusjulkaisuista ja tapahtumista SVV:n viestintäkanavissa - SVV:n kotisivut www.vapausjavastuu.fi, SVV:n sähköpostilista, Twitter @SVastuu ja Facebook: Vapaa Sivistystyö ry. -ryhmä.

SVV:n yhteistyöryhmän kokouksia on pidetty viisi ja lisäksi on pidetty kokouksia tamperelaisen EquJust-tutkimusryhmän, ruotsalaisen Mimer-verkoston sekä Sitran Sivistys+ -hankkeen asiantuntijoiden kanssa. Vuoden 2020 aikana on myös suunniteltu ensi vuoden eli SVV:n 10-vuotisjuhluvuoden toimintaa: KOSI-hanketta ja Sivistystori-blogia. VST ry sai KOSI-hankkeelle Kordelinin säätiöltä rahoituksen vuodelle 2021.

SVV-ohjelman toiminta on rahoitettu Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) erityisavustuksella.

Vapaan sivistystyön opintopilotti 2019-2020

Vapaan sivistystyön opintopilotti oli Tampereen yliopiston, Kansalaisfoorumien ja Vapaa Sivistystyö ry:n yhteistyössä toteuttama 10 opintopisteen kokonaisuus, joka oli suunnattu kasvatus- ja yhteiskuntatieteiden maisteriopintojen opiskelijoille ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa työskenteleville henkilöille. Tämä kokonaisuus oli osa Tampereen yliopiston jatkuvan oppimisen kärkihanketta.

Opintopilotin koulutukseen hyväksyttiin 24 osallistujaa, joista 15 oli vst-oppilaitoksien työelämäosallistujia, ja 9 olivat tutkinto-opiskelijoita Tampereen yliopistosta. Tämä kombinaatio mahdollisti uudenlaista vuorovaikutusta opiskelijoiden ja työntekijöiden välillä opintomodulien vertaisryhmätyössä.

Hankkeen toimintaan vuonna 2020 kuuluivat erilaiset sisällölliset suunnittelutehtävät, esimerkiksi viiden opetusmoduulin sisältöjen opinnollistaminen, asiantuntijoiden rekrytointia ja lähdeaineistojen muotoilua, sekä sparrausryhmän muodostamista. VST:n osuus opintopilotin kehittämistyössä oli lähinnä asiantuntijakeskeistä sisällöntuotantoa, luentojen pitämistä sekä ideointia miten vapaata sivistystyötä esitetään modernilla tavalla sekä opiskelijoille että vst-kentän työntekijöille. Opintopilotti toteutui syyslukukaudella 2020 modulaarisesti jatkuvan oppimisen logiikalla, seuraavilla teemoilla:

- * *Vapaa sivistystyö suomalaisessa yhteiskunnassa*: kick-off-seminaari, jossa Björn Wallénin laaja luento.
- * *Sivistyspedagogiikka, ekososiaalinen sivistys ja kansalaisuuteen kasvaminen*, Anna Kirstinän luento.
- * *Vapaan sivistystyön oppilaitokset: erityispiirteet ja monimuotoisuus sekä oppilaitokset opiskelu- ja työpaikkana*, Anneliina Wevelsiepin ja Björn Wallénin luento.
- * *Dialogisuus ja kriittisyys vapaassa sivistystyössä*, Juha Suorannan luento.
- * *Aikuisten perustaidot ja kotoutuminen*, itsenäinen työskentely ja lukupiiri laajalla aineistolla.

Lisäksi vs-opintopilotin koulutuskokonaisuudessa käytettiin laajaa tutkimustietoa, kirjallisuutta, podcast-aineistoa sekä videomateriaalia, mm. Aaro Harjun ja Björn Wallénin keskustelu Sivistystyön ihanteista ja todellisuudesta. Opintopilotin suoritti loppuun asti 18 osallistujaa, joista 10 työelämäosallistujaa ja 8 tutkinto-opiskelijaa Tampereen yliopistosta.

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat professori Juha Suoranta TAY, rehtori Annika Wevelsiep SKAF, sekä VST:n puheenjohtaja Björn Wallén. Hankekoordinaattorina Mari Tapio sekä suunnittelija Raisa Laukkanen Kansalaisfoorumista olivat aktiivisesti mukana ohjausryhmän innovatiivisessa työssä.

VST:n foorumi 10.11.2020

Foorumi järjestettiin Helsingissä hybridiseminaarin muodossa 10.11.2020 keskuskirjasto Oodissa. Foorumin teema *Digitaalinen kansalaisuus*, joka oli samalla *Digitalisaation hyödyntäminen vapaassa sivistystyössä*-hankkeen päätöseminaari, keräsi yli 40 osallistujaa, joista valtaosa osallistui koronarajoitusten takia etänä. Ohjelmassa oli hankkeen tuotosten läpikäyntiä, ja laajaa kiinnostusta herättävä ruotsalaisen digitutkijan Lina Rahmin esitelmä *Digital futures and histories. Education and the making of the digital citizen*, jossa korostui ruotsalaisten sivistysjärjestöjen osuus digitalisaation eri sukupolvien osallisuuden luonnissa.

5. JULKAISUT, TIEDOTUS JA VIESTINTÄ

VST oli aktiivisesti mukana yhteistyössä Kriittisen Korkeakoulun ja KVS:n kanssa suunnitellussa pamfletissa *Luovaa tuhoa ja elvytystä – vapaa sivistystyö kriisin jälkeen*, johon haettiin vahvaa kirjoittajakaartiä ja kärkeviä kirjoituksia vuoden aikana. Korona-pandemian ja kustantajan kanssa käytyjen neuvottelujen pitkittyessä myös kirjahankkeen aikataulu venyi.

Yhdistys ylläpiti vuoden aikana verkkosivuja, joilla tiedotettiin järjestön toimintaan liittyvistä asioista ja mm. vaikuttamis- ja hanketyöstä. Tiedotukseen käytettiin myös yhdistyksen Vapaan Sivistystyön Facebook-ryhmää sekä puheenjohtajan Twitter-profiileja.

6. HALLINTO

Järjestön kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous järjestettiin 10.11.2020 Helsingin keskuskirjasto Oodissa. Jäsenjärjestöjen edustajia oli 8. Kokouksessa valittiin puheenjohtaja ja hallitus vuosille 2021-2022, seuraavasti:

Puheenjohtaja Björn Wallén

Lauri Tuomi, Kansanvalistusseura, Minna Prunnila, Kansanvalistusseura

Henrika Nordin, Bildningsalliansen; Moa Thors, Bildningsalliansen

Tytti Pantsar, Suomen Kansanopistoyhdistys; Helena Ahonen, Suomen Kansanopistoyhdistys

Nina Luukkainen, Urheiluopistojen yhdistys; Asko Härkönen, Kisakallio

Marita Salo, Opintokeskukset ry, Jouko Muuri Työväen Sivistysliitto

Tuija Österman, Suomen Kesäyliopistot ry; Juha-Pekka Liljander, Hämeen kesäyliopisto

Jaana Nuottanen, Kansalaisopistojen liitto; Sannasirkku Autio, Kansalaisopistojen liitto

Lisäksi käsiteltiin VST ry:n vuosikokouksessa seuraavat sääntömääräiset asiat: hyväksyttiin toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2019, toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2021, aikuiskoulutuspoliittinen selonteko sekä yhdistyksen jäsenmaksu vuodelle 2021.

Hallituksen kokoonpano vuosina 2019-2020

Puheenjohtaja Björn Wallén

Varsinainen jäsen ja varajäsen

Lauri Tuomi, Kansanvalistusseura, Minna Prunnila, Kansanvalistusseura
Henrika Nordin, Bildningsalliansen; Moa Thors, Bildningsalliansen
Tytti Pantsar, Suomen Kansanopistoyhdistys; Helena Ahonen, Suomen Kansanopistoyhdistys
Nina Luukkainen, Urheiluopistojen yhdistys; Lasse Mikkelsen, Urheiluopistojen yhdistys
Paula Yliselä, Opintokeskukset ry; Marita Salo, Opintokeskukset ry
Tuija Österman, Suomen Kesäyliopistot ry; Ritva Ojalehto, Tampereen kesäyliopisto
Jaana Nuottanen, Kansalaisopistojen liitto; Sannasirkku Autio, Kansalaisopistojen liitto

Hallituksen varapuheenjohtajina toimivat Jaana Nuottanen ja Tytti Pantsar.

Hallitus piti vuoden aikana seitsemän kokousta. Puheenjohtajisto kokoontui vuoden aikana säännöllisesti.

Jäsenyydet

VST on International Council for Adult Education ICAE: n ja European Association for the Education of Adults EAEA:n sekä Sivistystyönantajat ry:n jäsen.

7. JÄSENET JA HENKILÖSTÖ

Yhdistyksellä on kahdeksan jäsenjärjestöä: Bildningsalliansen, Kansalaisopistojen Liitto, Kansanvalistusseura, Opintokeskukset, Suomen Kansanopistoyhdistys, Suomen Kesäyliopistot, Svenska Folkskolans Vänner ja Urheiluopistojen yhdistys.

Yhteisjärjestön palveluksessa toimi 31.5.2020 asti toimisto- ja tiedotussihteerinä Satu Sälpäkivi. Suomen Kansanopistoyhdistys osti puolet toimisto- ja tiedotussihteerin työpanoksesta.

Puheenjohtaja Björn Wallén käytti kaksi päivää viikossa yhteisjärjestön tehtäviin. Puheenjohtajan työajasta ja työajan korvaamisesta oli voimassa sopimus Vapaa Sivistystyö ry:n ja ETC-Consulting avoin yhtiön välillä.

Yhdistyksen tilinpidosta huolehti Greenstep Oy. Yhdistyksen toimisto sijaitsi Annankatu 12:ssa Suomen Kansanopistoyhdistykseltä vuokratussa tilassa.

8. TALOUS

Yhdistyksen varsinaisen toiminnan taloudellinen perusta rakentui OKM:n myöntämän järjestöavustuksen ja jäsenmaksujen varaan. Sivistystyön Vapaus ja Vastuu-tutkimusyhteistyöhön, sekä digitalisaation hyödyntäminen vst:ssä - hankkeeseen saatiin erillisrahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä. OPH:n rahoittama täydennyskoulutushanke Vapaa sivistystyö muutoksen tekijänä – Fri bildning som förändrings-agent, sekä Tampereen yliopiston vst-opintopilotti olivat myös tärkeä osa VST ry:n rahoitusta vuonna 2020.

Yhdistyksen liikevaihto oli xxxxxx euroa vuonna 2020. Yhdistyksen tulos oli xxxx euroa xxxjäämäinen.

LIITTEET

Digitalisaation hyödyntäminen vapaassa sivistystyössä-hanke, tapahtumat 2020 LIITE 1

Hankkeen tapahtumat

Aika	Tapahtuma	Paikka	Osallistujia
21.1.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	8
22.1.2020	Verkkokoulutus: TVT:n tavoitteellinen käyttö ja suunnitelmallisuus	Verkko	3
5.2.2020	Verkkokoulutus: verkkokokoustyökaluihin tutustuminen (AC, ZOOM)	Verkko	3
10.2.2020	Työpaja: valo- ja videokuvaus, Emill	Tampere	9
10.3.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	4
13.3.2020	Verkkokoulutus: Oman osaamisen todentaminen osaamismerkkein	Verkko	23
25.3.2020	Digitalisering och idéburet arbete	Verkko	70
16.4.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	4
6.5.2020	Verkkokoulutus: webinaarin järjestäminen ja kouluttaminen, osa 1	Verkko	25
13.5.2020	Verkkokoulutus: webinaarin järjestäminen ja kouluttaminen, osa 2	Verkko	25
28.5.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	9
10.6.2020	Verkkokoulutus: Tekijänoikeudet ja CC-lisenssien käyttö	Verkko	5
3.9.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	7
8.9.2020	Verkkokoulutus: Osaamismerkkien myöntäminen oppilaitoksissa	Verkko	5
15.9.2020	Vapaan sivistystyön tulevaisuus digimurroksessa	Verkko	45
1.10.2020	Tekijänoikeuspäivä	Verkko	58
7.10.2020	Verkkokoulutus: Sosiaalisen median kanavat oppilaitoksessa. Missä kannattaa olla?	Verkko	18
8.10.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	7
14.10.2020	Verkkokoulutus: Somestrategia – Mitä, miksi ja kenelle?	Verkko	13
21.10.2020	Verkkokoulutus: Somestrategia ja käytännön vinkit julkaisemiseen Facebook ja Instagram	Verkko	11
28.10.2020	Verkkokoulutus: Visuaalista materiaalia sosiaaliseen mediaan – Canva	Verkko	16
10.11.2020	Päätösseminaari	Hybridi	41
12.11.2020	Digitutoreiden verkkotapaaminen	Verkko	5